

PORTE PAGO
PRT/PR 2272/90

72
anos

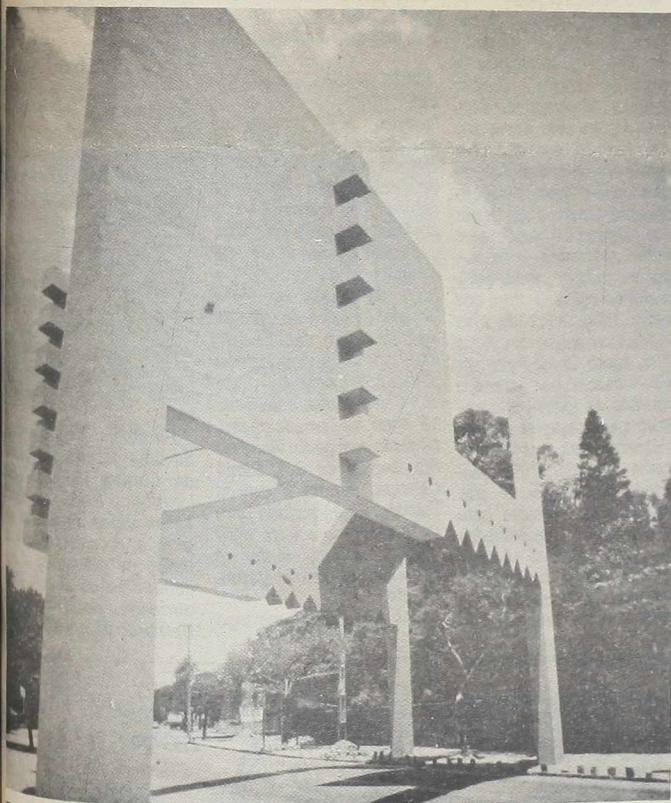

LXXII*4243*07/11/91

O Povo

Portal Polonês Acelera 300 Mil Corações em Curitiba!

Neste sábado, dia 9, às 18 horas, a expressiva comunidade polonesa de Curitiba vai ter oficialmente inaugurado o Portal Polonês, marco da chegada dos primeiros imigrantes à Capital do Estado há 120 anos. A imponente obra, idealizada pelo vereador José Górski, apoiada pelos demais vereadores e pelo prefeito Jaime Lerner, recebeu o patrocínio do Bamerindus, foi concebida através de um concurso público coordenado pelo IPPÚC e vencido pelos arquitetos Marcos e Marcelo Marcolla, e está localizada à Rua Mateus Leme, altura do Bosque João Paulo II, antiga rota conhecida como Caminho do Assungui.

A Comissão Especial da Comunidade Polonesa, integrada por diversos representantes da entidade polonesa, elaborou um programa inaugural que prevê as presenças do governador Roberto Requião, do senador José Eduardo de Andrade Vieira, do prefeito Jaime Lerner e de outras importantes autoridades curitibanas e paranaenses. O vereador Górski, que preside a Comissão, conclamou esta semana a que todos os poloneses e descendentes, e amigos da etnia, compareçam ao evento deste sábado.

INAUGURAÇÃO

Organizadores da festa inaugural do Portal informam que o programa terá início às 18 horas, quando se apresentará o Coral Mil Vozes de Curitiba, seguindo-se exibições de números folclóricos pelos grupos Junak e Wisla, bem como do Ballet de Jean Vardé. No ápice do programa, está prevista a chegada de autoridades e lideranças da comunidade em carroças alegóricas e típicas polonesas, desde a Colônia Abranches, uma das primeiras a serem ocupadas há 120 anos, além de Pilarzinho. Será constituída a mesa de autoridades, ocasião em que haverá o descerramento de placas alusivas, discursos, homenagens. Para terminar, haverá um espetacular de fogos de artifício.

Em todos os momentos da inauguração do Portal Polonês, querem os líderes da Comissão Especial reverenciar o trabalho de grandes nomes poloneses e descendentes, que orgulharam, cada um a seu tempo, a Capital do Estado. Nomes como Sebastião Edmundo Wos Saporski, Jerônimo Durski, Nicéphoro Falzar, Simão Kossobudzki, entre outros mais, serão destacados.

NEM TUDO QUE RELUZ É OURO BAMERINDUS.

No Bamerindus você pode investir em ouro a partir de 10 gramas,

se você quiser. Ou uma tonelada, se você puder.

BAMERINDUS

O seu gerente de investimentos.

É Isto/Tak Jest O PORTAL

Estamos, nesta semana, vendo a inauguração do ansiado Portal Polonês, na Rua Mateus Leme, nas proximidades do Bosque João Paulo II, em Curitiba. Alguns até podem perguntar qual o verdadeiro significado da existência de uma obra desse tipo, numa cidade como Curitiba. Outros podem indagar sobre os motivos porque autoridades e comunidade inclinaram-se a erger uma obra tão imponente, num local tão privilegiado.

Na verdade, a comunidade polônica residente em Curitiba bem que mereceria obras desse e de outros quilates, como um agradecimento ao que os poloneses e seus descendentes deram pelo crescimento da Capital do Estado. Juntando-se normal e sem maiores problemas às demais etnias, integrando-se tão bem que se torna difícil achar família curitibana que não tenha alguém descendente de poloneses.

O que houve, e isso nós já ressaltamos em vezes anteriores, foi que os poloneses se semearam, se plantaram aqui e nas vizinhanças, ao ponto de alguns afirmarem que Curitiba é a maior cidade polonesa do Brasil, em termos de descendentes dessa etnia. Alguns com receios de discriminações (e estas existiram com doses cruéis em muitos momentos), outros porque não viam vínculos maiores com a terra de seus ancestrais, e outros mais porque a cidade era o seu ideal paraíso, para morar, fixar família, trabalhar, progredir. Mas, plantaram-se, cresceram, frutificaram. Disso ninguém duvida.

Entendemos que o prefeito Jaime Lerner, o vereador José Górski, o senador José Eduardo de Andrade Vieira, o deputado estadual Rafael Greca de Macedo e tantos outros administradores e defensores das boas causas públicas, ao apoiarem a construção do Portal Polonês, na imponência que ali se vê, na Mateus Leme, nada mais fizeram do que homenagear uma gente especial que tanto contribuiu e contribui para a cidade mais europeia do Brasil, a Curitiba Ecológica.

Quem passar pelo Portal Polonês, a partir deste sábado, dia 9 de novembro, estará entrando no coração de mais de trezentos mil curitibanos, descendentes daquele povo que teve os primeiros representantes chegando de carroça à Cruz do Pilarzinho, há 120 anos, nesta cidade. Curitiba assume, assim, oficialmente, a sua condição de Capital Polonesa (ou Polaca) do Brasil. (ms).

EXPEDIENTE

Semanário/Tygodnik Editora LUD Ltda.

Diretoria/Dyrektorzy:
Pe/Ks. Jorge Morkis (CM), Miecislaw Surek, Paulo Filipak

Editora/Wydawcy:
Ks. Jorge Morkis
(versão polonesa/w. j. polskim)
Miecislaw Surek
(versão portuguesa/w. j. portugalskim)

Diretor Comercial/Dyrektor Handlowy:
Jeronymo Benoni (Tel. 223.8131)

Diretor de Expansão/Dyrektor Ekspansji: José Rendak (Tel.242.5768)

Relação/Redakcja w. j. portugalskim:
Sérgio Piccarra

Administradora/Administradora: Alameda Cabral, 846-A, Caixa Postal 1.775 - Telefone/telefon/FAX 233.9194. CEP-/Kod Poçtowy 80.410 - Curitiba -

Fotógrafo e impressão: Helvética
Comunicações Gráficas Ltda - Rua
Salvador Marinho, 1260 - Fones: 232-0834
(Fax) e 223-5903 - Curitiba - Paraná.

Paraná - Brasil
Expediente da administração/Godzinę
przyjęty: das 13:30 às 18:00 horas, de
segunda à sexta/OD po niedzielą/dziś
do piątku w godzinach od 13:30 do 18:00
Área administrativa/Admistracyjna:
Helena Osiecki Lutke.

Correspondentes/colaboradores/Korespondenci, Współpracownicy: Dom
Ladislau Biernaski, CM; Pe. Lourenço Biernaski, CM; Pe. Ladislau Serzyński, CM; Pe. Stanisław Florianbski, SVD;
Aleksander Englisch (Florianópolis, SC); Tomasz Eychowski (Rio de Janeiro); Tadeusz Burzyński; V.J. Szankowski (São Paulo); Halina Marciniowska; Mariano Kawa; Stefan Stepiński; Irena Łoś; Danuta Lasotańska; Józef Krauczyk; Bonifacj Solak; Maria do Carmo Krieger Gouhart; Ks. Piotr Włoczyk (Alemãnia/Niemcy); Ks. Jan Kulaga; Jan Polan Tadeusz Kosobudzki (Brasília, DF); Leokadia Sawczuk Furman (Cândido de Abreu, PR); Olgierd Ligęza Stanis-

Caixa Postal 1775

"MAIS MARCA"

"Prezado Senhor. Com antigo leitor e admirador do nosso querido LUD, tomo a liberdade de vir cumprimentá-lo pela nova forma editorial, hoje o LUD é muito mais comunidade polonesa. Assim como o jornal tem objetivo de cultivar as tradições, não entendemos qual o motivo da alteração do logotipo, o antigo LUD/POVO em vermelho é muito mais marca, transmite a nossa origem e nossa tradição. O antigo é o nosso LUD, é realmente o POVO POLONÉS. Atenciosamente, (as) João Carlos Kusminski, Curitiba".

"BOA INTEGRAÇÃO"

De São Lourenço do Oeste, Santa Catarina, datada de 28 de outubro, recebemos a seguinte carta: "Senhor Redator. Saudações. Congratulações pelo nosso jornal. Nota-se que caminhamos para uma boa integração. Leio-o com prazer e atenção. Gostaria até de ser um modesto colaborador sobre assuntos médicos, sociais (não os colunáveis), histórico-culturais, ou o que estes trinta anos de vida médica me ensinaram. Acho que nosso jornal deve ser lido também por jovens e famílias de idade mais madura além daqueles antigos descendentes poloneses como eu próprio. Foi pensando nisto que fiz três modelos de crônicas para avaliação e possibilidades de aproveitamento - é natural que, se não for do agrado da direção, continuaremos amigos como sempre...") No

ros (São Paulo); Adalberto Pachniczki.

Assinaturas/Prenumerata:
Anual (50 edições)/Rocza (50 numerów) Cr\$ 7.000,00.
Semanal (25 edições)/Połotoczna (25 numerów). Cr\$ 4.000,00
Pulsej das Américas/Kraje Ameryki ... US \$ 80 dólares/dolarów
Europa, Ásia e Oceania/Krajue Azji i Oceanii. US \$ 90 dólares/dolarów
Como assinar: escrever ou telefonar, pedindo assinaturas; após o que enviaremos cobrança bancária; se desejar, pode enviar Vale Postal, ou Cheque Nominal por conta, para Editora LUD Ltda. Sposób opłaty prenumeraty: Listownie lub telefonicznie, Przekażemy Pocztowym, lub Czekiem na konto Editora LUD Ltda.

mais, queira aceitar meus cumprimentos de elevada estima e consideração. Atenciosamente, (as) Bronislaw Polan Breowicz".

Nota do Editor. Seus atuais e futuros artigos são bem-vindos, caro Dr. Bruno. Em vista do número restrito de anunciantes, por ora, já que até o momento vivemos de assinaturas (e estas, com preços baixos e a inflação cada vez maior nos últimos tempos, tornam-se quase que simbólicas), nosso espaço é pequeno, mas, assim mesmo, daremos guarda a boas crônicas como as que enviou. O que não podemos, sim, é esperar que as coisas aconteçam por si: precisamos fazer como o Dr. Bruno, que põe mãos à obra!

"LINDA CASA EM COLLIDER!"

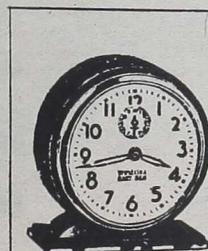
"Colider, 28 de outubro de 1991. Senhor Redator do Jornal LUD/POVO, Curitiba. Anexo a esta, envio uma carta para a redação e eu gostaria muito que ela fosse publicada no jornal. A 700 quilômetros de Cuiabá, no Norte do Estado de Mato Grosso, na beira da BR Cuiabá-Santarém, encontra-se localizada uma cidadezinha pacata mas simpática - Colider. Cidade nova, com seus 12 anos de emancipação, povoadas com gente vindas do Rio Grande do Sul, Santa Catarina, Paraná e outros Estados. E gente vinda para cá, à procura de terra agricultura; outros, tentar a sorte com comércio, garimpo, etc.

Mas, quem diria, que logo

na entrada desta cidade, na avenida principal, Avenida Marechal Cândido Rondon, o visitante depara com uma linda casa e com dizeres bem visíveis - Casa Cultural - Museu - Biblioteca. Nesta casa encontram-se expostos ao público considerável quantidade dos mais variados objetos, como artesanatos indígenas e outros, peças antigas, livros抗igos e modernos, etc. Nesta casa, num recinto de destaque, estão expostas muitas colchas que simbolizam e divulgam a cultura e a arte polonesas. Um grande quadro de Nossa Senhora de Częstochowa, de Santo André Bobola (Sw. Andrzej Bobola), do Marechal Józef Piłsudski e tantos outros. Artigos de cama e mesa bordados, tricô, etc., estilo típico polônés. Fotos antigas, livros e cartas dos primeiros imigrantes poloneses da Colônia Cruz Machado, Paraná.

A dona e proprietária desta casa é uma venerável senhora, descendente dos imigrantes poloneses de Cruz Machado. O nome dela: Irene Rockenbach Freder, afiliada do farmacêutico "Antochio Pereira", personagem nunca esquecida pelos imigrantes poloneses de Cruz Machado. Ele era um verdadeiro anjo da guarda daquele gente, quando eram dizimados pela "gripe espanhola" no começo do Século.

Parabéns, senhora Irene. És uma grande divulgadora da Cultura Polônica neste longínquo Nordeste do Brasil. Tu és digna de muitos elogios e reconhecimento de todos os poloneses e descendentes no Brasil. Muito obrigado, dona Irene! (as) Bernardo Milanski"

OKULARY
BIZUTERIE
ZEGARKI

CARL R.
RAEDER

Rua Riachuelo, 147
CURITIBA - PARANÁ

SEMEIE-SE: ASSINE O LUD!

LeoKádia

Pensamento Voa

Na silêncio da minha KANDI, quando conversas animadas se esvaem à medida que as pessoas passam pela rua de grupos de rapazes param em frente das lojas vizinhas, o pensamento voa longe em busca de palavras para expressar acontecimentos queparam determinado momento de nossa vida.

E assim, neste estado de sono, me veio à lembrança como se iniciou esta minha paixão em nosso jornal O POVO, cuja equipe de redação, tão real e solidariamente, concebeu espaço neste semestre de tão grande alcance. Fiquei radiante com aquele presente de Natal! Melhor não podia ser! Foi a mãe que me perguntava se eu já vira a publicação de 25

dezembro. Que grande honra nos foi concedida, à minha família e a mim mesmo! Tanta que, com todo o melindre e o respeito possível, desejo sempre merecer esta confiança que depositaram em meus escritos há muito tempo reprimidos, ansiando voasssem ao longo desse nosso Mundo tão impregnado de belas e supremas realizações!

Hoje, só tenho a agradecer por esta "dádiva de comunicação" que me é concedida, pois que, com este meu envolvimento é que vivo realmente os meus ideais e demonstra identificação e valorização com a gente de minha Terra Natal no sentido da cultura social e artística, neste Município de Cândido de Abreu. A todos, o meu muito obrigado! C. Abreu, 18/10/91, LeoKádia.

"OLHA O PAPA!"

(Para minha mulher)

Sim, olha o Papa! Mas, como? Como olhar o Papa? Com o olhar do teólogo, do político, do empresário, ou com o olhar do homem comum? Evidentemente, tem que ser este último, o nosso olhar. Os outros modos de ver o Papa pertencem a uma esfera diferente, mas acreditado que todos são importantes.

Se é assim que vamos olhar o Papa, então, desejá abdicamos de suas qualidades de superstar, que reúne multidões em torno de si. Não vamos, também, ver nele apenas aquele estadista, que tanto tem contribuído para mudar a geo-política do nosso planeta, neste final de século. Não nos atraí, por outro lado, uma visão que procura quantificar o Papa. Quantos países já visitou? Quantos quilômetros já percorreu? Por quê, em Częstochowa, na Polônia, reuniu em agosto deste ano mais de um milhão de jovens vindos de todos os continentes e aqui, na cidade X, falou para apenas 150 mil pessoas? O "problema" seria dele ou nosso? Ou então, a visão do especialista em resistência física: de manhã o Papa esteve em Vitória, de tarde em Alagoas e à tardinha na Bahia. Vai aguentar?

A sua previsão, por sua vez, parece estar voltada para o pastoreio a longo prazo. É claro, causou impacto e fez tremer muita gente. Mas, a palavra é como a semente, leva tempo para germinar.

A passagem do Papa pelo Brasil foi meteórica: o seu clarão iluminou por alguns instantes as trevas

das nossas misérias materiais e morais e, em muitos, despertou a consciência. O resto virá com o tempo. "A paciência tudo vence", disse Santa Teresa.

Este olhar do homem comum, a que me referi, fixa-se no concreto e no imediato. Uma cena breve: o encontro do Papa com o indígena. As palavras sofridas, ardentes de um índio ou o gesto de outro colocando o vistoso cocar na cabeça do Sumo Pontífice. Pronto. Estava feito. Aconteceu um encontro real, concreto, vital do pai com o filho. De dois homens que se respeitam e estimam. O que mais é preciso para melhorar o mundo? Ou então, aquele gesto do Papa que foi ao encontro do leproso, o cagou e beijou. Das crianças que pareciam atraídas por aquela figura de vovô de branco. Lembrar, particularmente, de uma. Impedido pelo guarda, o menino tornou a insistir até conseguir chegar perto do Papa. Nas lembranças dos favelados em Vitoria, além do contato pessoal, há de ficar certamente a recordação do Papa pisando na lama para ficar mais perto do povo. A irmã Dulce no Hospital e, de repente, aquela visita querida. O que não representou para ela aquela presença do Papa? E, no adeus, aquela meia-volta do Papa para se despedir dos jornalistas e fotógrafos. Tantos gestos humanos, concretos, mas que contêm em si significados que lembram outros encontros, ocorridos já fazem quase 2.000 anos. O Papa parecia dizer a cada um de nós: Deus te ama. Ele me enviou até vocês para lhes falar deste amor.

Deus condena a injustiça dos homens, condena tudo aquilo que é mesquinho. Mas, aos arrependidos sin-

ceramente, perdoa sempre! Vocês não estão sozinhos nesta luta feroz para conservar a dignidade do homem!

Além destes gestos, além da sua palavra, o que mais impressionou foi o seu ecclísmo. O que para outros parecia mero cansaço, em via como profundo recolhimento. Ao fechar os olhos, o Papa parecia recolhido no mais íntimo do seu ser para glorificar aquele a quem fora predeterminado a servir e a representar aqui na terra. Mas, não apenas do seu rosto, de toda a sua pessoa transparecia uma intensa oração. Na realidade, o Papa não precisava ter dito nenhuma só palavra. Ele mesmo era o sermão mais veemente, mais forte, mais dramático e também o mais puro.

O que ficará nas nossas vidas? Entre outras coisas, ficará um estímulo poderoso para mudarmos em algum aspecto do nosso modo de ser. Conheço uma família, que ficou impressionada com a vitalidade do Papa, com a sua paciência (o que ele não teve de aturar!) e com a sua afabilidade. Toda vez que alguém desta família fraqueja, os outros lhe lembram: "Olha o Papa!", "Olha o Papa!". O estímulo parece funcionar mesmo!

Ao ouvir este desafio, cada um se esforça agora para corresponder mais e melhor. Se toda família entusiasmada com o Sumo Pontífice (pontífice significa "ponte"), aquele que une!, começar a mudar um pouco, a visita do Papa ao Brasil já terá valido muitíssimo a pena.

Que saudade! Como é bom receber em casa um homem de Deus! João de Deus!

Tomasz Lychowski, Rio de Janeiro.

Juliana Laudicelli Chachula de Oliveira Cruz, da Sociedade Kosciuszko, é a Rainha dos 120 anos da imigração polonesa no Paraná.

Conspoli

Comércio de Ferragens e Componentes para Móveis Ltda.

Casa dos Puxadores

Ferragens para Móveis e Esquadrias de Madeira

Rua Brigadeiro Franco, 3359 - tel: (041) 222-1763 - Curitiba - Paraná

FLASH
Agência de cargas • Encomendas

233-6124

VOCÊ LIGA E... FLASH!
Suas preocupações são despachadas.

Rockefeller, 125 – Curitiba

DIGNA

Curso de Polonês em Casa

Lekcja Ósma - Oitava Lição

A.TEKSTY/TEXTOS

I. Dworzec.

Ewa: O, jesteś! Szukam cię już kwadrans!

Adam: Właśnie kupuję bilety.

Ewa: A gdzie Marek i Agata?

Adam: Nie wiem. Może także nas szukają...

Ewa: Wątpię. Twoi przyjaciele są bardzo niepunktualni.

Adam: Tak, ale bardzo mili.

Ewa: Niełatwo się tu spotkać. Chyba całe misato dzisiaj wyjeżdża!

Adam: Trudno się dzwić. Jest piękna niedziela, wjeżdżają i starzy, i młodzi, a wszyscy są niecierpliwi.

Ewa: No, nareszcie są bilety!

Adam: Marek i Agata też!

Marek: Dzień Dobry, która godzina?

Ewa: Już prawie ósma.

Agata: Bardzo przepraszamy, ale Marek zawsze się spóźnia. On nie umie się spieszyć. Wstaje, gimnastykuje się,

goli, myje, ubiera, jeśniadanie, nastawia radio i słucha.

Adam: A pan co robi?

Marek: Ona nie wstaje, nie gimnastykuje się, nie myje, nie ubiera...

Ewa: Panowie żartują, a pociągi nie czekają.

Agata: Właśnie! Zapowiadają nas pociąg/Czy państwo mają bilety?

Ewa: Tak. Zaraz wsadamy.

II. Spokój.

Adam: Bardzo przyjemna plaża. Lubię tak leżeć i opalać się.

Ewa: Ja też lubię wodę słonecz i spokój.

Agata: Mamy szczęście. Ci państwo obok zachowują się bardzo spokojnie. Nawet nie rozmawiają.

Adam: To jasne. Oni przecież śpią.

Agata: Ojej, co to tak gra?

Ewa: To tamci studenci. Mają radio turystyczne. Radio nadaje właśnie muzykę jazzową.

Agata: Taka muzyka tutal -- to skandal!

Marek: Oczywiście. Moja żona woli walczyć!

Agata: Twoja żona woli spokój. Chce po prostu odpocząć.

Adam: Wszystc chcemy odpocząć. Wynajmujemy kajaki?

Marek: Dobry pomysł. Przystan jest niedalsko.

III. Kajaki.

Adam: Czy pan wynajmuje kajaki?

Instruktor: Owszem. A czy panowie umieją pływać?

Agata: Tak. Ci panowie to dobrzy pływacy.

Instruktor: Panie również pływają?

Ewa: No pewnie! Oto moja karta pływacka.

Agata: A to moja.

Instruktor: Dziękuję. Mogą państwo wziąć kajaki.

Agata: Wybieram ten kajak.

Instruktor: Proszę wziąć tamten. Ten jest cieźki.

Adam: Gdzie są wiosła?

Instruktor: Stoją tutaj.

Adam: Dziękujemy.

Marek: Jesteśmy goto-

wi. Odplywamy!

Instruktor: Proszę wrócić punktualnie! Te kajaki chcą potem wynająć studenci!

IV. Odpoczynek.

Ewa: Gdzie jest Adam?

Marek: Zwraca kajaki i odbera nasze legitymacje.

Agata: Jestem już bardzo głodna.

Marek: A więc siadam i jemy.

Ewa: Tu są jajka, ogórek, chleb -- bardzo proszę.

Marek: Bardzo lubię ogórek.

Adam: Jecie już? To doskonale!

Marek: Właśnie jem wasze ogórek.

Agata: Marek! Mamy przecież kanapki!

Marek: Mogę zjeść i kanapki, i ogórek. Kto ma sól?

Ewa: Adam, dlaczego nie jesz?

Adam: Czytam gazetę.

Marek: Czy możesz cztać głośno?

Adam: Mogę, ale chyba tylko tytuły.

Agata: Słuchamy...

Adam: Zaczynam: "Polacy inżynierowie budują elektrownię rodzą", "Dzielnicy marynarzy otrzymują odznaczenia", "Cierpliwi pacjenci", "Jaki mieszka nasz emeryci".

Marek. Nie wiem, jak mieszkają nasi emeryci...

Adam: Czy nie możesz spokojniejść? Przeszukasz czytać!

Marek: Już milczę.

Adam: Czytam dalej: "Szkoła się nasi konnauci", "Trzeba umieć patrzeć", "Akty rzy mają tremę", "Co mówią gwiazdy". Jecie jeszcze?

Agata: Czy to też tytuł?

Adam: Nie, to nie tytuł, to moje pytanie.

Marek: Panie jeszcze jedzą.

Agata: Marek też je, ale się nie przyjna.

Ewa: Adam też musi zjeść swoja porcje.

Agata: Czy mogę zastać?

Marek: Mam dość. Proponuję albo kąpiel, albo chóralny śpiew.

GANHE UM VÍDEO-CASSETTE "AIWA"

Todo novo assinante do LUD até fins de novembro concorrerá a um vídeo-cassette marca "Aiwa", 2 cabeças, novo, com a centena do número do recibo de assinatura.

Assinatura anual dará direito a dois números, o seu de assinante e o do recibo.

Seja um dos que assinam o LUD e resgatam suas raízes!

DÊ UM PRESENTE ÀS SUAS ORIGENS!

Sim, quero acompanhar o que acontece nos meios polônicos brasileiro e mundial, assinando já o nosso LUD/O POVO. Peço enviar-me cobrança ao endereço abaixo:

Nome.....

Endereço.....

Bairro/Caixa Postal.....CEP.....

Cidade.....Estado.....

Data: ___/___/___ Assinatura _____

Prefiro assinar por () 50 edições-anual-Cr\$ 7.000,00

() 25 edições-semestral-Cr\$ 3.000,00

NÃO MANDE DINHEIRO AGORA!

RESGATE
AQUILO QUE
ESTÁ DENTRO
DE VOCÊ:
SENTIMENTOS E
RAÍZES DE
VOCÊ MESMO!

CARTÃO-RESPONSA
NÃO É NECESSÁRIO SELAR

O selo será pago por Editora LUD Ltda.

80.410 - Curitiba - Paraná

Maria do Carmo

Notas Sobre a Viagem do Papa

De cardápios:
No almoço do Santo Papa João Paulo II com os Bispos do Brasil, em Natal (RN), a 23 de outubro p.p., foi servido:

Legumes à potiguarânia, Peixe Delícias do Atlântico, Camarão à Nísia Floresta; filé com molho à moda de Niki Aspargo da Maisa, arroz Natalense; Pudim a Matheus Moreira; Água Mineral e Vinho. Em Florianópolis, no almoço de 18 do mesmo mês, constava: Entrada: Salada Flórida; Filé de Peixe à Valeska, Camarão ao molho, Batatas Raladas, Arroz Branco; Sopa de legumes.

Como sobremesa: Mousse de maracujá (dizem, estava magnífico). Pudim de Amêndoas, Papo de Anjo e frutas tropicais.

Lícor.

Neste almoço os garçons estavam muito emocionados e literalmente tremiam ao servir Sua Santidade. Tampouco pudera! Foi acontecimento único e, provavelmente último. Penso que os amigos da **Lud** sejam dos poucos a tomarem conhecimento, pelo menos, desse cardápio que a cronista conseguiu porque seu marido, D. Murilo (Bispo de Ponta Grossa - PR), participou dos referidos almoços e desse sequilô com os próprios.

De correntes de notícias:

No período em que o Papa permaneceu em solo Catariense, da noite de 17 de outubro à 18 do mesmo mês, uma verdadeira corrente de oração foi passada via telefone. As pessoas não podiam se identificar mais solicitavam, na ligação, que quem estivesse enviando a mensagem, a transmitisse a outras três pessoas. A oração era a seguinte:

Que a bênção do Papa esteja conosco e entre esta casa, em Santa Catarina. Em seguida, reze 1 Ave-Nosso e 3 Aves-Marias. Em Nova Trento, SC, local onde Madre Paulina fundou a Congregação das Irmãzinhas da Imaculada Conceição, na madrugada de 18 de outubro milhares de fiéis se concentraram à espera de

uma visita Papal. Alguém espalhou a notícia de que o "Papa daria um pulinho de Florianópolis até Nova Trento, de helicóptero". Tal fato, descartado de qualquer possibilidade desde a organização da visita do Papa ao Brasil, iniciada em 1989 (a organização), embora infundado era dado como certo. O quê, afinal, não aconteceu mesmo. Mas o fervor do pessoal lá reunido fez circular uma corrente: "Madre Paulinha, llorai-me de todos os males de minha casa e só deixe o bem. Pedir 3 graças." Reze 1 Pai-Nosso e 3 Aves-Marias.

III De Ordenação à Madre Paulina.

Trouxe um cartão, bento pelo Papa, contendo tal oração. Reproduzo o texto para que os fiéis seguidores da Benaventurada possam pedir sua intercessão:

"Ó Madre Paulina, tu que puseste toda a tua confiança na Pal e em Jesus e que inspirada por Maria te decidiste ajudar o teu povo sofrido, nós te confiamos a Igreja que tanto amas, nossas vidas, nossas famílias, os religiosos e todo o povo de Deus. (peça a graça que deseja alcançar).

Madre Paulina, intercede por nós junto ao Pal, afim de que tenhamos a coragem de lutar sempre na conquista de um mundo mais humano, justo e fraterno.

Amém. Pai-Nosso, Ave-Maria e Glória."

IV Da comunhão.
Quando em fila para recebermos a comunhão das mãos do Papa João Paulo II, em Florianópolis, foi-nos dado um cartão onde lê-se: "Santa Comunhão. Permeio personalme para receber la Santa Comunhão dal Santo Padre Giovanni Paolo II. Vaticano, 18 ott. 1991". O bilhete a ser apresentado à um segurança, era o passaporte para o "Ufficio Delle Celebrazioni Liturgiche del Sommo Pontífice". Uma verdadeira emoção tomou conta de todos os 115 comungantes e, como todos, lembrei-me de quantos gostariam de estar no meu lugar.

Maria do Carmo
21.10.91

WAŁĘSA DEVE FORMAR GOVERNO DE COALIZÃO

Varsóvia - O porta-voz do governo polonês, Andrzej Dyciminski, revelou esta semana que o presidente Lech Wałęsa concluiu mais uma importante rodada de consultas e deve formar um governo de coalizão de centro-direita, provavelmente sem a participação dos ex-comunistas, foi o segundo partido mais votado dos 29 que obtiveram vagas no Parlamento, nas eleições do último dia 27.

Segundo Andrzej, o novo governo possivelmente incluirá representantes de quatro partidos: a Aliança Centro, que apóia Wałęsa; a Ação Católica, sustentada pela Igreja; o Congresso Liberal Democrático, do primeiro-ministro Jan Krzysztof Bielecki; e a Confederação para uma Polônia Independente. O novo Parlamento, conhecido como SEJM, segundo o porta-voz, não deverá realizar sua sessão inaugural no próximo dia 11, pois os trabalhos só podem ser iniciados depois da formação de um gabinete.

PODE NÃO ADERIR
Bielecki deve estar entre "seis ou sete" candidatos a premiê, enquanto ao ministro das Finanças, Leszek Balcerowicz, foi oferecido um cargo não especificado na chancelaria.

Líderes dos partidos convocados deverão se

reunir nas próximas horas com Wałęsa, no Palácio Belvedere, a fim de sugerir um candidato à chefia de governo. A Aliança Democrática Esquerda, que reuniu os ex-comunistas, foi o segundo partido mais votado dos 29 que obtiveram vagas no Parlamento, nas eleições do último dia 27.

A União Democrática, coalizão liderada pelo ex-primeiro-ministro Tadeusz Mazowiecki, que venceu as eleições, admitiu nos últimos dias que poderá não aderir à formação de um governo de coalizão, observando que o destino do novo gabinete está nas mãos de Wałęsa.

QUEREM ESTABILIDADE

De acordo com a Constituição em vigor no país, o presidente tem a incumbência de nomear o primeiro-ministro, que, por sua vez, se responsabilizará pela formação do novo governo. Wałęsa pretende conseguir um adiamento do prazo final para a indicação, estabelecido inicialmente para o próximo dia 11, quando deve ocorrer a sessão inaugural do novo Parlamento.

Uma das principais questões a serem discutidas é o atraimento da insatisfa-

ção pública com as reformas iniciadas pelos dois governos ligados ao Solidariedade, que dirigem a Polônia desde a deposição dos comunistas, em 1989.

O "bing-bang" polonês foi iniciado em 1990 pelo ministro das Finanças, Leszek Balcerowicz, que conseguiu deter um processo de hiperinflação e levou os bens de consumo de volta às prateleiras, promovendo, no entanto, uma queda no padrão de vida e um incremento no índice de desemprego, que atualmente atinge 11 por cento da força de trabalho do País.

De acordo com uma pesquisa encomendada pelo governo, e divulgada no dia 5 de novembro, somente 5 por cento dos entrevistados apóiam a continuidade das reformas idealizadas por Balcerowicz, sem alterações.

Cerca de 31 por cento dos consultados defendem um plano de estabilização econômica revisado e livre de alguns "elementos testados" nas medidas anteriores, 28 por cento querem um plano com "alterações significativas", enquanto 22 por cento optam por um plano completamente novo.

PARA CADA SITUAÇÃO EXISTE UM ESPAÇO

FW TOUR

COLOCA O MUNDO AO SEU ALCANCE

- Tarifas promocionais
- Passagens nacionais e internacionais
- Fretamento de ônibus
- Excursões nacionais e internacionais
- Excursões à Foz (econômicas)

**FALE CONOSCO E DESCUBRA QUE AQUI VOCÊ TEM AMIGOS.
ATENDE-SE TAMBÉM EM POLÔNES!**

FW TOUR Agência de Viagens e Turismo Ltda. Rua Dr. Murici, 970 ej. 6 térreo - Telefones: (041) 222-4843 e 222-9230 - Curitiba - Paraná.

O Banco-Bamerindus
Prefeitura Municipal de
Polonesa de Curitiba, o

Convidam para:

Inauguração

Dia: 9 de Novembro de 1991

Coral Mil Vozes -

- Grupo Folclórico Polônio do Paraná

Conjunto de Dança Junina

- Ballet União Juventus/Jean

- Desfile

- 19:30 h -

Cetim

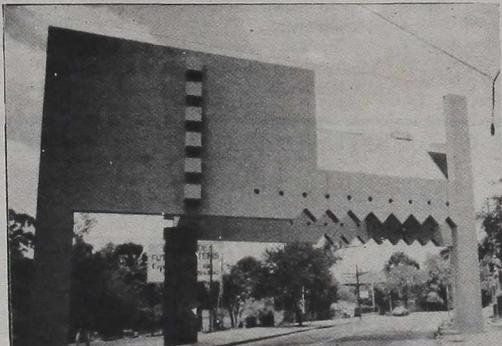

História materializada

"O Portal Polonês representa a certeza de que a história deste povo e de seus descendentes, em Curitiba, ficará materializada neste ponto da cidade". Assim o vereador e presidente da Comissão Especial da Comunidade Polonesa de Curitiba, José Gorski, define a inauguração da obra neste dia 9 de novembro.

A inauguração é o ponto alto das comemorações dos 120 anos de imigração polonesa à Curitiba, que começaram em agosto e que vão até dezembro. O vereador José Gorski, idealizador, há um ano, do portal, afirma que a obra representa boa parte da cultura e das tradições polonesas: "em Curitiba so-

mos aproximadamente 300 mil descendentes. Em qualquer parte da cidade você vai encontrar alguma coisa que lembre o nosso povo".

recortados em madeira nas beiras de telhados.

A Rua Mateus Leme foi a escolhida para receber o Portal, porque vai em direção ao bairro do Abranches, uma região da cidade onde moram muitas famílias de descendentes. O presidente da Comissão Especial da Comunidade Polonesa de Curitiba, afirma que "com a inauguração des-

ta obra, abrimos, literalmente, a oportunidade para que a Mateus Leme se transforme num centro gastronômico e de artesanato das tradições polonesas. Assim como acontece em Santa Felicidade, onde existe o Portal italiano e uma série de restaurantes típicos".

ODAJEMY NAJWYŻSZY HOŁD PIONEROM I CH POTOMKOM ZA WSZYSTKO CO W CIAGU 120tU
LAT ZDZIAŁALI W KUTYTYBIE. ODDALI SWE SWERCA, TU OSIEDLILI SIĘ, WYROŚLI I POZOSTAWILI
OWOC SWEJ PRACY. A KURYTYBA TAKA PIĘKNA, PEŁNA WDZIĘKU I MIŁA DLA TEGO, ZE OD
DWUNASTU DZIESIĘTEK LAT POSIADA POLSKIE SERCA.

da Anônima,
I de Missão Especial

Portal Polonês

St. Leme, pŕox. do Parque João Paulo II.

es. dos Santos (coordenador).
Janusz Kupie, Rzeszow (tsechufe), e Goral (gural).
aklumus - Danças: Oberek e Lajkonik.
enotico no Fubá e Aquarela do Brasil.
ssicas Polonesas.
- Rio oficial do Portal.
- e outros.
Cento e Vinte Anos

Memória da Imigração Polonesa em Curitiba

Os primeiros imigrantes poloneses que apontaram no Paraná, em 1871, eram procedentes de Santa Catarina, onde tiveram dificuldades em se adaptar. O clima e a falta de infra-estrutura foram decisivos para esse deslocamento.

Chegando a Curitiba, se fixaram na região do atual bairro do Pilarzinho e também no do Abranches, fundado ali colônias que foram pioneras nas proximidades do quadro urbano de Curitiba.

A vinda de imigrantes poloneses teve duas fases de apogeu: 1890-96, quando entraram 28 mil; e 1907-14, quando chegaram 27 mil.

Conforme o historiador Ruy Chistovam Wachowicz, os imigrantes poloneses são "... dotados de profundo sentimento religioso, católicos por exceléncia. Não demoram a integrar-se plenamente na vida nacional como lavradores, comerciantes ou profissionais liberais. Profunda foi a sua influência na caracterização étnica da região Sul do Estado, onde formaram grandes e numerosas colônias, como Orleans, Santa Cândida, Mallet, Iraty, União da Vitória, Ivai, Araucária etc. Foram estes imigrantes os introdutores da carroça, responsável por um ciclo rodoviário no Sul do Brasil".

Colônia Sant'Ana de Abranches de Curitiba

Reimigrantes da Colônia Dona Francisca foram trazidos em 1871, pelo agrimensor Sebastião Edmundo Wos Saporski. Eram ao todo 32 famílias, compostas por 164 pessoas procedentes da aldeia de Siolkowice, cidade de Opole, na Alta Silesia. Fixaram-se na região conhecida como Quarteirão das Mercês, Pilarzinho. Um de seus núcleos acabou criando a Colônia de Sant'Ana de Abranches de Curitiba.

Em 1875, quando assume a Presidência da Província do Paraná, Adolpho Lamenha Lins, começo nova política de núcleos coloniais, próximos ao quadro urbano de Curitiba. Deste modo, o Governo Provincial reconheceu a prosperidade das colônias como a Argelina (no atual Bacacheri), Pilarzinho e Abranches, fazendo destas experiências projetos-pilotos para a nova orientação da política imigratória.

A partir de 1875, pois, as colônias do Pilarzinho e do Abranches têm incentivo governamental. Em seu relatório daquele ano, Lamenha Lins levanta os principais problemas das colônias: "... a pequenez do terreno que ocupam e que são absolutamente insuficientes para desenvolver-se qualquer cultura. Os lotes com 50 braças em quadro não permitem entretanto ser aumentados, como aliás quisera o Governo, porque a divisão feita não permite..." Por sua vez, a população das colônias em 1875 eram assim apresentadas:

	homens	mulheres	total
Polonesas	231	194	425
lndianos	15	16	31
Total	246	210	456

Em 1876, ao Norte da Capela de Sant'Ana de Abranches, a cerca de uns três quilômetros desta, foi criada a Colônia de Lamenha, fundada por 139 famílias polonesas prussianas, totalizando 643 indivíduos. Com o crescimento, a colônia dividiu-se em Lamenha Grande e Lamenha Pequena, formando a seu redor núcleos como os de Pacatuba, Butiá, Cachoeira, Antônio Prado - todos compostos por descendentes dos pioneiros.

Em 1893, Sebastião Edmundo Wos Saporski, então um dos dirigentes da Colonização do Paraná, apresentava desta forma a situação oficial das três colônias:

Colônia	Hom	Hom	Fam	Bran	Ind	Pop
Pilarzinho	50	50	242	57	185	-
Abranches	82	72	320	112	-	208
Lamehna	130	92	672	229	-	440

Vida na Colônia

A imigração polonesa para o Brasil teve preponderância do elemento aédeo - em torno de 95% - e, em consequência, foi esmagadora a maioria aérea na composição das colônias de Abranches, Pilarzinho e Lamenha. Na Polônia, as residências dos camponeses estavam agrupadas e concentradas nas aldeias.

Nas colônias brasileiras, esta estrutura deixa de existir, pois cada família é fixada em terrenos em que o vizinho mais próximo, na melhor das hipóteses, ficava afastado de 300 metros a 500 metros. Daí porque, no Brasil, foi abalado o sentido gregário polonês. Se na pátria o sentido gregário se manifestava sobre tudo na atividade paroquial, aqui no Brasil - como em Abranches e Lamenha -, será a paróquia o único elo entre os colonos. Isto era tão forte que uma das primeiras providências tomadas, nos núcleos coloniais, era a de conseguir uma igreja própria e um padre polonês; para tanto, não se media esforços.

Logo após a acomodação em seus lotes de terra, os colonos se reuniam para deliberar sobre a construção de uma igreja ou capela. A paróquia e o padre são imprescindíveis para o polônio. A igreja, além de ser o seu centro espiritual, é também o local onde ele satisfaçõe sua necessidade de comunicação com o próximo. No Brasil, esta necessidade se acentua ainda mais, devido ao isolamento em que passaram poloneses a viver.

O preceito da obrigatoriedade da assistência à missão dominical adquiriu, no Brasil, uma conotação mais ampla: havia a satisfação de poder se comunicar com os companheiros, de se confraternizar, de conhecer as novidades da colônia e das outras famílias, de saber como iam os outros, de suas propriedades. A frequência aos ofícios religiosos os tornou uma fuga do cotidiano. A troca fundamental entre as pessoas ocorria à sombra da igreja, antes e depois da Santa Missa.

Economia

A principal atividade dos núcleos coloniais era a agrícola, sendo esta a razão do apoio oficial a estes empreendimentos, que se destinavam a formar o cinturão verde da cidade de Curitiba.

A estrutura do trabalho agrícola tinha base na pequena propriedade e no trabalho familiar. As principais culturas em Abranches e Lamenha eram de centeio, milho, feijão e batata, produtos comercializados no núcleo urbano de Curitiba, através das famosas carroças, que percorriam todo o traçado do Caminho do Assunguy (hoje Rua Mateus Leme), principal via de comunicação colônia-cidade.

O caminho do Assunguy

A Colônia do Assunguy (hoje município de Cerro Azul) foi estabelecida em 1860, no Vale do Rioibeira, com 949 ingleses, franceses, italianos, alemães e imigrantes de outras nacionalidades. Foi uma das primeiras colônias mistas (de i-

migrantes de várias nacionalidades) do Brasil, assumindo assim um caráter de projeto-piloto de uma nova política imigratória.

A questão da comunicação - que, à época, significava abrir estradas - era de vital importância para o sucesso dessa experiência, já que disto dependia a circulação de mercadorias entre a colônia e o centro comprador, caracterizado pelo núcleo urbano de Curitiba. A abertura de caminhos, na maioria das vezes era feita pelos próprios imigrantes, com subvenção do Governo Provincial.

Wilson Martins, em seu livro "Um Brasil Diferente", fala da importância das estradas para os colonos: "... quanto às estradas, de que esse homem fundamentalmente comerciante tinha necessidade como de ar, a sua falta foi o principal entrave para o progresso do Paraná em geral e ao sucesso integral da colonização em particular."

A Colônia do Assunguy, desde a sua fundação, pleiteava a construção de uma estrada que facilitasse a sua ligação com Curitiba. Em 1868, o então presidente da Província, José Feliciano, falava que: "a maior necessidade que experimen-

tava a colônia é a de um mercado para a permuta de seus produtos, o que só se pode obter por meio de comunicações fáceis que, diminuindo o preço do transporte, possam deixar lucro líquido que compense ao produtor os trabalhos e capital empregados."

Aberto o caminho, mesmo de forma precária, sempre foi motivo de pedido de melhorias, a fim de melhorar o transporte. O motivo do fracasso das colônias mais afastadas do núcleo urbano foi a dificuldade de comunicação, pelo pés-simo estado das estradas. Em decorrência disto foi que, espontaneamente, os colonos abandonaram os núcleos coloniais mais longínquos e se instalaram nas proximidades de Curitiba, perto das estradas.

Este foi o exemplo da Colônia Argelina, onde colonos vindos do Assunguy se fixaram, nas proximidades do Caminho da Graciosa (Bacacheri), em 1864; e dos poloneses vindos da Colônia Dona Francisca (Joinville, SC), que se instalaram nas proximidades do Caminho do Assunguy (concluído em 1870), fundando as colônias de Pilarzinho, Abranches e Lamenha.

A partir de 1912, o Caminho do

Assunguy passou a ser conhecido como Rua Mateus Leme, não perdendo, com isto, sua função de comunicação entre a colônia polonesa ali estabelecida e o centro urbano consumidor de Curitiba.

(Pesquisa de Elton Luiz Barz/Casa da Memória) - Fundação Cultural de Curitiba

1 Wachowicz, Ruy C. História do Paraná. Editora dos Professores, 1968. Página 110.

2 Paraná. Relatório do Presidente da Província Dr. Adolpho Lamenha Lins à Assembleia Legislativa do Paraná. Curitiba, Typ. da Viúva Lopes, 1876. Página 88.

3 Przeglad Emigracyjny, Lwów, 1893, Ano III, n.º II. Páginas 146-147.

4 Martins, Wilson. Um Brasil Diferente: ensaio sobre, feições de aculturação do Paraná. São Paulo, T. A. Queiroz, 2ª Edição 1989.

5 Paraná. Relatório do Presidente da Província José Feliciano à Assembleia Legislativa do Paraná. Curitiba, Typ. da Viúva Lopes, 1868.

NA ZDROWIE!

Hospital e Maternidade São Lourenço Ltda. e
Granja Santa Ângela de Vitorino, Paraná, na
pessoa do seu Diretor-Presidente, Dr.
Bronislau Polan Breowicz, saúdam os
descendentes de poloneses pelo seu
trabalho, progresso e amor à terra brasileira
que os adotou.
Parabéns pelos 120 anos de presença e
contribuição ao crescimento do Paraná e
do Brasil.

Araucor
Corretora de Seguros Ltda.
de
José Rendak

Administra seus seguros e lhe garante o melhor
atendimento e assessoramento técnico-comercial.

Consulte-nos sem compromisso para qualquer
tipo de modalidade de seguro:

•Incêndio •Vida •Roubo •Automóvel •Saúde...

Fones: 244-8019 e 242-5768 (fax) Rua São Paulo, 2125, Curitiba, Paraná

Fragmenty Wywiadu L. Wałęsy

Jak było do przewidzenia dla partii nie otrzymała statycznej ilości głosów by go decydować o orientacji i stwardzocie. Jedynie wtedy będą mogły uformować nowy rząd i wytyczyć drogi działania nowego parlamentu.

Ponad mandatów w Sejmie przedstawiła się natrępująco - 62, SLD - 60, PSL - 14, WAK - 49, KPN - 45, POC - 4, KLD - 37, PL - 28, PPPP - 16, CHD - 7. Inne partie przyniosły mniejszą ilość głosów.

W wyborach Prezydent RP zdecydował wywiadu dla "Rzecznopolskiej". Oto niektóre fragmenty. "Nie wierzę aby Parlament działał przezwrotnie. Jeśli będzie chciał dłużej żyć to musi stworzyć warunki pracy rządu. To muszą być przynajmniej dwa lata, dać rządowi dla generalnej kryzysu tego rządu i jego zmian. Jeśli na to się nie stanie, to żywot Parlamentu będzie rzeczywiście krótki. Wtedy zabierze głos teającego 60 % elektoratu, ale nie głosowało. Powie i razem z Prezydentem czym zapomnieli o obowiązkach.

Wszelki chodzi o przedstawiony variant, to żaden nie jest umiłowiony. Ale mam nadzieję. Teraz o nim nie mówimy. Sejm zaś nie ma jeszcze imienia wyboru. Pomóż rządowi bo inaczej działać przeciwko nim. Mówimy przecież o koalicyjnym nie tylko rządu. Zadecyduje większość. Musimy się nauczyć podążać partyjnie. A to oznacza odpowiedzialność której w całym układzie. Wszystkie z pewnością są trudne, musimy się tego nauczyć. Dostosowujesz się do rzeczywistości. Gdybym miał lekcje "Okrąglego stołu" z premierem Mazowieckim, powtórzybym ją mu. Ale ludzi należałoby nauczyć tak jak koniecznie. Koni wyścigowy. Musi zwyciężyć zdrowy rozsądek.

Wystarczy tylko nie przeszkadać. Będziemy się jeszcze kłócić, ale awantury będą mniejsze niż na przykład w Parlamencie brytyjskim. To będą normalne obawy wychodzące z nienormalną sytuacją. Droga jest trudna i trzeba poczuć ten ból".

KOLOS NA GLINIANYCH NOGACH (3)

Na kompromisów i wprowadzania skomplikowanej reformy. Pasuje kiedy trzeba się po walce układać i prowadzić negocjacje. Natomiast w okresie, w którym się znaleźliśmy potrzeba polityków bezczelnych, zdecydowanych, sztywów, którzy nie dadzą się zakrzywić. Boję się, że w takich trudnych czasach mogą się talent tego wielkiego polityka zużyć, zmarnąć. Tak więc w imię przyjaźni, w imię wielkości Mazowieckiego, należy go przechować na bardziej stabilny okres rządów.

Ale to są moje poglądy, one nie muszą być wcale trafne, mogę się mylić. W moim programie mówię o konieczności rozliczenia. Ale tylko wobec tych ludzi, na których ciąży oswiadczość kryminalna, którzy winni są przestępstwu. Nigdy też nie mówię o odpowiedzialności zbiorowej. Jeżeli traktujemy poważnie pojęcie demokracji, jeżeli tworzymy różne warianty rządu to szukamy czegoś podobnego do "Okrągłego Stołu", tyle że w nowym wydaniu - powyboryczym. Jeśli wybory oddali 11 proc. głosów na kandydatów Sojuszu Lewicy Demokratycznej, to nie można zupełnie wykluczyć ich udziału w rządzie. Walczyli z bezrobociem, niech teraz pokażą co potrafią. Nich pokażą jakimi są obywatelemi.

- Powiedziałem, jestem optymistą. Polska i Polacy wiedzą, nawet ci nie głosujący, że nie mają wyboru. Czarem podoba im się wybrana droga i cena, ale to inna sprawa. Okres najwyższych mamy za sobą. Droga na którą wkroczyliśmy jest nieodwracalna. Nie znamy jeszcze pełnej ceny i czasu, które naam przyjdzie zapłacić. Ale kierunek jest oczywisty. Musi zwyciężyć zdrowy rozsądek.

Wystarczy tylko nie przeszkadać. Będziemy się jeszcze kłócić, ale awantury będą mniejsze niż na przykład w Parlamencie brytyjskim. To będą normalne obawy wychodzące z nienormalną sytuacją. Droga jest trudna i trzeba poczuć ten ból".

Kościół rzymsko-katolicki i zuniowany z nim Kościół greko-katolicki wyszły z podziemi i rozpoczęły jawną działalność. Ten ostatni był praktycznie od chwili powstania w roku 1596, czyli od Unii Brzeskiej, uważały za odzienieńczy w oczach prawosławia i zaprzedany Polsce w oczach Rosjan, jak i nie przyłączonych do Unii, Ukrainów. Był prześladowany od zarania swego istnienia. Za czasów stalinowskich został całkowicie skasowany i przyłączony do prawosławia. Odebrano mu świątynie, szkoły, seminaria, przytułki itp. poszedł do podziemia. Przetrwał w najcięższych latach dzięki moralnej i duchowej pomocy Stolicy Apostolskiej i kilku biskupów polskich. Obecnie Kościół unicki posiada swoją, mianowaną przez Ojca św. Jana Pawła II, hierarchię. Najwyższym hierarchą tegoż Kościoła został na Ukrainie Włodzimierz Sternik, pełniący obowiązki arcybiskupa większego Lwowa. Mianowani zostali również biskupi dla diecezji unickich w Stanisławowie, Mukaczewie i Użgorodzie. Kościół unicki rozbudowuje obecnie swoje stare struktury parafialne. Po strasznych czasach terroru i prześladowań próbuje prowadzić normalne duszpasterstwo. Problemem stają się zabrane kiedyś unitom świątynie i przekazane prawosławiu. O te świątynie toczą się spory, procesy a nawet dochodzi do rękojrzeczywisk. Prawosławni nie zamierzają oddawać wzajemnych kiedyś unitom kościołów. Uni pozostają praktycznie bez świątyni. Otrzymali jedynie kilkanaście kościołów zamienionych przez ko-

munistów na muzea ateizacji (te są w najlepszym stanie) na świetlice, teatry, kina, magazyny (te ostatnie są prawie całkowicie zdewastowane i wymagają gruntownego remontu). Jest jednak nadzieja. Otóż we Lwowie i w kilku innych miastach Ukrainy, spotykają się młodzi chrześcijanie unicycy aby czytać Pismo ś., modlić się, dzielić się Słowem Bożym i pomagać potrzebującym. Ich wpływ na młodzież jest wielki. Coraz więcej przychodzi na spotkania, wśród nich wielu niechrześcijan. Potwierdziły się w ostatnim czasie kręgi katechumenów. Pracuje również wśród nich paru księży z Polski, prawie wszyscy młodego pokolenia.

Inaczej wygląda działalność duszpasterska Kościoła rzymsko-katolickiego. Do najnowszych czasów mógł on pójść z posługą duszpasterską tylko do katolików w części europejskiej Związku Radzieckiego. Wszelka działalność na wschód od Moskwy gromiła kapelanowi więzieniem lub lagrem. Stąd prawie wszyscy kapłani polscy, niemieccy, litewscy złapani na sprawowaniu funkcji liturgicznych za Uralem siedzieli długie lata w sowieckich lagrach i więzieniach. Na dniu sytuacja się diametralnie zmienia. Kilkunastu polskich dominikanów, jezuitów i franciszkanów wyjechało do dużych miast sowieckich aby prowadzić duszpasterstwo wśród tamtejszej polonii, a także wśród inteligencji rosyjskiej. W dużych bowiem miastach sporadycznie spotykają się spory, procesy a nawet dochodzi do rękojrzeczywisk. Prawosławni nie zamierzają oddawać wzajemnych kiedyś unitom kościołów. Uni pozostają praktycznie bez świątyni. Otrzymali jedynie kilkanaście kościołów zamienionych przez ko-

ścię do Kościoła rzymsko-katolickiego. Łacińcy zza Buga cieszą się wielkim autorytetem, szczególnie ze względu na osobę polskiego Papieża, a także na polskie tradycje demokratyczno-wolnościowe. Prawie już kilkaset księży polskich pracujących obecnie nie tylko na byłych terenach polskich, przynależących od drugiej wojny światowej do Sowietów, ale także na Litwie, Łotwie, we wschodniej Białorusi, na Ukrainie. Na Ukrainie np. ustanowił Ojciec św. hierarchię obrządku łacińskiego. Arcybiskupem lwowskim został biskup lubaczowski, prof. Marian Jaworski, biskupem Zygmierza ks. Jan Purwiński, biskupem Kamieńca Podolskiego - ks. Jan Olszański. Wszyscy Polacy z Kresów. Jedynie nowy arcybiskup Lwowa spędził prawie całe życie w Polsce, dwaj pozostańi działali całe życie na Ukrainie. Niestety, pomimo zatwierdzenia arcybiskupem Lwowa przez władze sowieckie jak i władze miejskie Lwowa - nie może on rezydować na terenie Lwowa. Zbyt wielu posiada tam Polska i katolicyzm przeciwników, czasami wśród gorliwych prawosławnych popów.

Ciekawym fenomenem w rozbudowaniu napięć między wyznaniami chrześcijańskimi na Ukrainie, jest założenie na uniwersytecie lwowskim ekumenicznej wspólnoty studenckiej. W skład owej wspólnoty wchodzi przeszło 2 tys. studentów katolickich, prawosławnych i unickich. Celem wspólnoty jest integracja w duchu dialogu wszystkich chrześcijańskich słuchaczy Uniwersytetu Lwowskiego.

Piotr Włoczyk

Uroczystość Wszystkich Świętych

"Cieszcie się i radujcie, albowiem wasza nagroda wielka jest w niebie".

Uroczystość Wszystkich Świętych jest świętem żywych. Świętym wszystkich, którzy w Chrystusie żyją odtąd wieczną miłością. Kiedy odwiedziliśmy cmentarze z naszymi zmarłymi, liturgia zapraszała nas do modlitwy za nich, aby dołączyły również do tej "wielkiej rzeszy, z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków", jak mówi św. Jan w pierwszej lekcji czytanej w święto.

Pismo św. objawia nam, że nasi zmarli żyją.

Sto Lat Dla Ks. Biskupa Szczepana Wesołego

Dnia 7 października b.r. Kolonia Polska w S. Paulo mazala zaszczyt gościć ks. Biskupa Szczepana Wesołego, który już od 22 lat piastuje opiekę duszpasterską nad wspólnocami emigracyjnymi, polskimi, w świecie, w roli Delegata Kardynała Józefa Glempa.

Ks. Biskup Wesoły już był poprzednio w Brazylii w marcu 1978 r. i w kwietniu 1987 r. Obie wizyty zostały mile zachowane w pamięci Kolonii Paulisteńskiej.

Obecne spotkanie miało miejsce w lokalu Fundacji Księcia Romana Sanguszki w salonach Klubu 44. Dostojny Gość został owacyjnie powitany przez wszystkie polskie organizacje, Zarząd Klubu 44 i całą Kolonię Polską na czele z naszym Proboszczem ks. Stanisławem Łobzą, który wygłosił krótkie powitanie a następnie podziękował wszystkim organizacjom, z którymi współpracował przez 25 lat (Fundacja Sanguszko Sociedade Beneficiente, Stowarzyszenie Polskich Kombatantów Kola S. Paulo, Towarzystwo Kultury Polskiej Józefa Piłsudskiego, Klub 44, Nasz Chór, "Wiosna"-Zespół Tańca i Pieśni, Pro Polonia Komitet Pomocy Żywnościowej Polakom, Komitet Pomocy Studentom Kulu w Lublinie, Kolo Przyjaciół Polsko-Węgierskiej).

Z kolei zabil głos ks. Biskup Szczepan Wesoły, który z wrodzoną sobie swobodą i znaną nam eloquencją odpowiedział w dociąpny sposób na powitanie.

W imieniu Kolonii Polskiej przemówił Prezes Klubu 44 p. Witold Babiński wyrażając podziękowanie dla naszego Proboszcza za trośkliwą pracę duszpasterską.

Następnego dnia 8 października o godz. 19.30 w

Nasza wiara tez to mówi, ale ja widziałem śmierć moich bliźnich i "nie widzę już ich żywych". W tym kryje się nasze cierplenie. Tak, to prawda. Chcemy widzieć, dotykając, całować tych, których kochamy i tylko ciało może być ogarnięte tymi zmystiami. Czy jednak kochamy tylko ciało? Wzrok nasz i dotyk myią nas często, ale nie kładmie nasze serce. Tylko ono jest zdolne dosiągnąć "tamtę strony", tych których kochamy.

Jeżeli to, co jest istotne w człowieku, nie umiera, czym zatem jest śmierć?

Prawdziwa śmierć jest

już w naszym życiu. Śmierć nie pojawia się wtedy, gdy przestajemy żyć, ale wówczas, gdy przestajemy kochać. "Zaprawdę - mówi Chrystus" - kto zachowuje moje słowo, nie ma śmierci na wieku". A św. Paweł dodaje: "to właśnie przez człowieka weszła śmierć na świat przez grzech" (1 Kor 15, 22). Jeżeli kochamy, jak tego od nas wymaga Jezus Chrystus to "będziemy żyć na wieku". Życie wieczne to nie jest życie, rozpoczynające się dopiero po życiu na ziemi, ale podobnie jak to małe z ostatnim członem rakiet wystrzelonej w przestrzeń kosmiczną, który ma odtąd krańcy po niebie. Życie wieczne jest już tu na ziemi. Życie wieczne nie jest innym życiem, które zastępuwa-

łyby nasze życie obecne, to jest po prostu nasze życie codzienne przeżywanie w Chrystusie, które rozwinię się ostatecznie, zakwitnie, kiedy miłość przeniknie cały nasz byt, aby wreszcie wydać owoc. Wówczas nadziejdziesz czas doatrzymania obietnic miłości. W Chrystusie zmartwychwstanie zostanie przewyciężona wszelka samotność, skończy się definitelywnie dług czas poszukiwania bliźnich, gdy już wolni od ograniczeń będziemy całkowicie oddani radości kochania. Niebo stanowią wszyscy, którzy milują się w Chrystusie na wzór Trójcy Świętej.

Jako chrześcijanie wierzymy w to życie Chrystusa w głębi naszego życia. Święty Paweł mówi: "Wasze życie jest

ukryte z Chrystusem w Bogu. Gdy się ukaże Chrystus, nasze życie, wtedy i wy razem z nim ukażecie się w chwale" (Kol 3, 3).

Swięci Pańscy udowadniają nam jak bardzo człowiek może być szczęśliwy. Jeżeli w życiu postawi na Boga, Świętą Biegosławioną i wszyscy zauważą to owoc, który wyrasta ze śmierci i zmartwychwstania Jezusa i osiąga pełną dojrzałość. Obecne świętoto kieruje nasz wzrok ku żniwu, gdy Pan przyjdzie i każe "pszenicę zawiąź do spichlerza (Mt 13, 30) i gdy zauważają zająśniętą "jak słońce w królestwie Ojca swego (Mt 13, 43).

z P.J.

Konferencja Pokoju w Madrycie

Po wielu pertraktacjach doszło wreszcie do Konferencji Pokoju, by ostatecznie rozwiązać zatargi między Izraelem i państwem arabskim. Pod patronatem USA i ex-URSS spotkali się przedstawiciele krajów mających pretensje terytorialne w tym od dawna zapalnym rejonie świata.

Oto najważniejsze punkty konfliktu. Izrael zajął w roku 1967 teren na południe od Libanu. Chociaż formalnie wycofał się w roku 1985 to jednak kontroluje te strefy jako teren zabezpieczający przed atakami palestyńskimi. Kraje arabskie utrzymują od roku 1948, to jest od momentu utworzenia kraju żydowskiego, bojkot handlo-

wy. Izrael nie przyjął propozycji krajów arabskich wstrzymywania bojkotu w zamian za przestanie kolonizacji terenów należących kiedyś do palestyńczyków. Ponad 100 tys. obywateli Izraela osiadło na terenach zajętych w czasie konfliktów zbrojnych. Izrael nie chce wstrzymać akcji osiedleńczych wbrew presjom Stanów Zjednoczonych. Istnieją także konflikty dotyczące używania wody, której jest bardzo mało w tym rejonie. Syria żąda oddania terenów Golan, zajętych przez Izrael w czasie wojen w 1967 i 1981 r.

Miasto Jerozolima było podzielone w 1949 roku między Izrael i Jordanię. W czerwcu 1967 roku Izrael

zajął część wschodnią i w lipcu 1980 ogłosili to miasto jako swoją stolicę. Palestyńczycy chcą zwrotu Jerozolimy Wschodniej jako przyszłej stolicy Państwa Palestyńskiego.

Mimo małych postępów w debatach w kierunku pokojowego rozwiązania konfliktu wojennego kwestii, konferencja stanowi nowy krok w stosunkach między państwami tego rejonu. Po raz pierwszy zasiedli do stołu obrad arabsko-israelczyk. Poprzednio było to niemożliwe.

Dlatego świat z nadzieją patrzy na wyniki wszelkich obecnych na konferencji zatrzymującego, wg. prezydenta Busha, do zapewnienia "pokoju dla Izraela i sprawiedliwości dla Palestyńczyków".

Pielgrzymka

do Aparecida

W dniach 25-26 września b.r., młodzież z São Paulo, Cruz Machado, zorganizowała pielgrzymkę do Aparecida do Norte, aby uczcić Królowę Brazylii.

W pielgrzymce wzięło udział 44 osób.

Przeważnie młodzież oraz pare osób starszych. Na specjalne wypożyczenie zasługiły rodzinna Golema. Ze tej rodziny 8 osób brało udział. Tylko ojciec został w domu. Zona i dzieci pielgrzymowały... Także z rodziną Krawczyków było duzo uczestników.

Siostry Filomena i Magdalena, z Rodziny Marii, też brały udział, przewodząc pielgrzymce.

Autobus turystyczny z Chapecó zwieli z przywiozły szczęśliwie pielgrzymów wraz z deszczem, który był oczekiwany pod długiej suszy.

Stanisław Stępiński

Charutaria Liberty

Nossas mais efusivas congratulações com a comunidade polonesa pela inauguração oficial do Portal Polones, dentro dos festejos alusivos aos 120 anos da imigração ao Paraná.

Charutaria Liberty Ltda.

Rua Trajano Reis, 78, fone 234-3741, Curitiba

WIADOMOŚCI Z POLSKI

W dniu 22 b.m. przybędą do Brazylii dyrektorzy polskich placówek handlowo-przemysłowych: Lech Paliński, Adam Szaniawski, Dariusz Doktor, Ewa Krzysztof Dukiewicz oraz dzierżawca Andrzej Krzemirski. W dniu 15 b.m. przybędą do Brazylii przedstawiciele: Andrzej Arendarski, Małgorzata Lisicka-Klinicz, Jerzy Wiesław Czyżowicz, Krzysztof Stanisławski, Emilian Bryk.

Wizyta jest nawiązaniem stosunków handlowych z Brazylią przede wszystkim poprzez przedstawicieli brazylijskich polskiego pochodzenia.

Sejm uchwalił ustawę o Radiu i Telewizji, zezwala ona na tworzenie nowoczesnych stacji radiowych i telewizyjnych.

Nadzwyczajny Zjazd studentów Studenckich Towarzystw studiów wprowadzenie nowego strajkowego na uczelniach w całym kraju i stworzenie nieufności dla Ministerstwa R. Głębockiego e-w-Min. T. Diermu.

Bundestag ratyfikował układ Polsko-Niemiecki graniczny oraz o nowym siedzibie i przyszłej współpracy. Minister Skubiszewski rozmawiał z Min. Spraw Zagranicznych CHRL, Q. Qiche-Genem na temat bezpieczeństwa Azji oraz roli Chin w W.Warszawie. Rozporządzały Polsczo-Niemiecki Komitet Kredytowy, natomiast rozmów jest przynajmniej przez niemiecką kredytową.

na inwestycje, mające wpływ na ochronę środowiska. Chodzi o modernizację huty "Częstochowa", rozbudowę elektrociepłowni Pruszków, budowę olejarni w Dobrym Mieście i oczyszczalni ścieków w Pilźnie.

W Warszawie i w Bonn wymieniono dokumenty w sprawie porozumienia o przekazaniu przez rząd RFN 500 mln marek na pomoc najbardziej poszkodowanym ofiarom zbrodni nazistowskich.

Sejm nie przyjął ani nie odrzucił senackiej poprawki do ustawy o Radzie i Telewizji przewidującej reaktywowanie chrześcijańskiego systemu wartości.

Nadzwyczajny Zjazd studentów Studenckich Towarzystw wprowadzenie nowego strajkowego na uczelniach w całym kraju i stworzenie nieufności dla Ministerstwa R. Głębockiego e-w-Min. T. Diermu.

Bundestag ratyfikował układ Polsko-Niemiecki graniczny oraz o nowym siedzibie i przyszłej współpracy. Minister Skubiszewski rozmawiał z Min. Spraw Zagranicznych CHRL, Q. Qiche-Genem na temat bezpieczeństwa Azji oraz roli Chin w W.Warszawie. Rozporządzały Polsczo-Niemiecki Komitet Kredytowy, natomiast rozmów jest przynajmniej przez niemiecką kredytową.

Braspol Zakłada Komitet

W dniu 28 lipca b.r. założono nowy leżo stowarzyszenia w skład Komitetu wchodzącego: Prez- Jan Zwierzyskowski, Lucjan Golenia, 1 sek.-Lucjan Krzywowski, 2 sek.- Luiz Carneiro, 1 skarbnik-Luoro Zaborska, 2 skr.-Iwo Golenia. Została również wice-kontrolerka Małgorzata Lisicka de Abreu, kierownik Kilkun Ksieznej, Siostry Romy Marti, Prefektura, liczni goście i ludność miejscowa licznie.

Załóżenie Komitetu Braspolu w naszym okręgu przynosi nadzieję na współpracę w niedalekiej przyszłości na pielegnowanie polskich wspomnianych tradycji oraz na rozwijanie sztuki i wartości kulturalnych w naszym środowisku polskim.

Henryka Domieńska

WIZYTA (2)

Najbardziej interesującym punktem Warszawy jest STARE MIASTO, do którego spieszają się tylko Polacy ale i cudzoziemcy. STARE MIASTO zostało uznane w całości jako wielkie muzeum, podobnie jak Dubrownik nad Adriatykiem; zarówno na Starym Rynku jak na Placu Kamieńcu zdarza się wysłuchanie sto-pami turystów.

Stojąc na Krakowskim Przedmieściu można podziwiać piękna perspektywę Zamku Królewskiego z Kolumną Króla Zygmunta III. U stóp Kolumny na wysokim cokole zajmuje miejsca studenci. W całej Europie młodzież obiadają schody muzeów, kościołów, teatrów i pałaców.

Cukiernia Hortex rozlokalowała się na otwartym placu rynkowym, gdzie wystawili zgrabne stołki z kolorowymi parasolami. Zmęczeni zwiedzaniem pielgrzymi-turyści rozeszli się wygodnie popijając ekspresowną kawę i objadając się kremowymi ciasteczkami.

Lody najlepsze są w małym cukierniczym sklepie na ulicy Waśni Dunaj, których sława obiegła całą Warszawę. Od rana do wieczora ciągną się długie ogonki. Kupuje się tzw. "lodowe kule"-każda o innym smaku. Cena kul wynosi 1000 złotych (US 1 - 11.470 złotych, kurs z dnia 12.07.91).

Cudzoziemcy też mają swoje ulubione miejsca spotkania: Francuzi w Krokodyle, Czesi i Niemcy w winiarni Fukiera a Węgrzy w restauracji Czardasz, z której piękne melodie płyną wąskimi uliczkami Starego Miasta.

Na placu rynkowym tłumnie i gwarno. Młodzież spaceruje parami trzymając się za ręce, co chwilę przystaje i

całują się. Turysti oglądają obrazy rozłożone na sztalugach, gadżety tabulety z biżuterią pierścienie i bransolety ze srebra oraz bursztynowe sznury korali, których cena rozpoczyna się od 1000.000 złotych.

Dużą frekwencję cieszą się galerie sztuki. Francuzi i Japończycy podziwiają piękne sztaty Starego Miasta. Anglia grupują się przed gablotami starych ryngarów, mężczyźni i amuletów. Ceramika, wyroby z brązu i miedzi cieszą się dużym zainteresowaniem. Przystojne eksponentki nie nadają się z obsługi klientów.

PEWEX obecnie stracił na popularności. Mało eksportowało, ceny w polskiej walucie i bardzo "słone". Raczej CEPELIA zdobyła sobie większe uznanie-piękne makaty, narzuty, serwetki, ręczne tkane, kilmy, brokaty, wyroby ze srebra, świeczniki z brązu, piękne stroje narodowe (cena od dwóch do czterech milionów złotych).

Domy towarowe "Centrum" cieszą się dużą frekwencją; ceny są przystępne, dostosowane do skromnych zarobków: spódnic od 300.000-500.000 złotych, bluzki od 200.000-400.000 złotych. MODA POLSKA przyciąga publiczność bardziej wymagającą. Na wystawach ostatnie modele sukienek i kostiumów w cenach od 800.000 - 1.500.000 złotych.

Są również wytworne magazyny lansujące modele Diora i Chanela: suknie z włoskiego jedwabiu, aksamitne płaszcze, efektowne żakiety w cenach od trzech do pięciu milionów, zamszowe pantofelki i lakiery w cenie 38.000-750.000 złotych. W salonach tych są działa kosmetyczne bogato zaopatrzone w perfumy, kremy i dezodoranty zagraniczne. Te same perfumy i kremy można kupić na ulicy Chmielnej lub na Nowym Świecie o 30 % taniej, ale ryzykuje się, gdyż mogą być podrobione.

W przejściach podziemnych przejściach kwitnie handel, pełno wzorzystych szafonowych spódnic po 150.000 złotych i bluzek bawelnianych po 100.000 złotych. W centrum miasta cieszą się zainteresowaniem sklepy ze sztuczną biżuterią - Jabłonke (czeski) i Sofia (bulgarski). W budkach z papierosami i gazetami można dostać szampony do włosów i dezodoranty znanych firm niemieckich i francuskich w cenie 25.000 - 32.000 zł. oraz tansze z Węgier i Bułgarii.

Kremy produkcji polskiej firm Pollena i Uroda są doskonale jakości i kosztują tanio, od 4000 - 8000 złotych.

Ruch wydawniczy rozwija się w całej pełni. W księgarniach tło. Na ładach leżą do wyboru najświeższe nowości beletrystyczne oraz lektura "zakazana", której nie można było drukować za czasów rządu komunistycznego. Na półkach grubie tomły słowników, kolorowych albumów oraz atlasów. Duże dzieła historyczne, geograficzne etc etc. Ceny są dość wygórowane: powieści w granicach od 100.000 - 300.000 zł, słowniki od 600.000 - 3.000.000 w zależności od ilości tomów.

Najnowsze stanowią sklepy papierów. O ile dawniej walczyły się o rolki papieru higienicznego - dziś jest go pod dostatkiem. Również pełno zeszytów, zeszytek, papierów ozdobnych do pakowania, brulionów, bloków rysunkowych, listowych, farb, kredek, ołówków, długopisów i innych artykułów biurowych. Papier jest drogi, przezwane z importu.

Slawa Stepienak (c.d.n.)

Araucor

Corretora de Seguros Ltda.

(Józef Rendak)

Udziela najlepszej porady w administracji twojego ubezpieczenia.

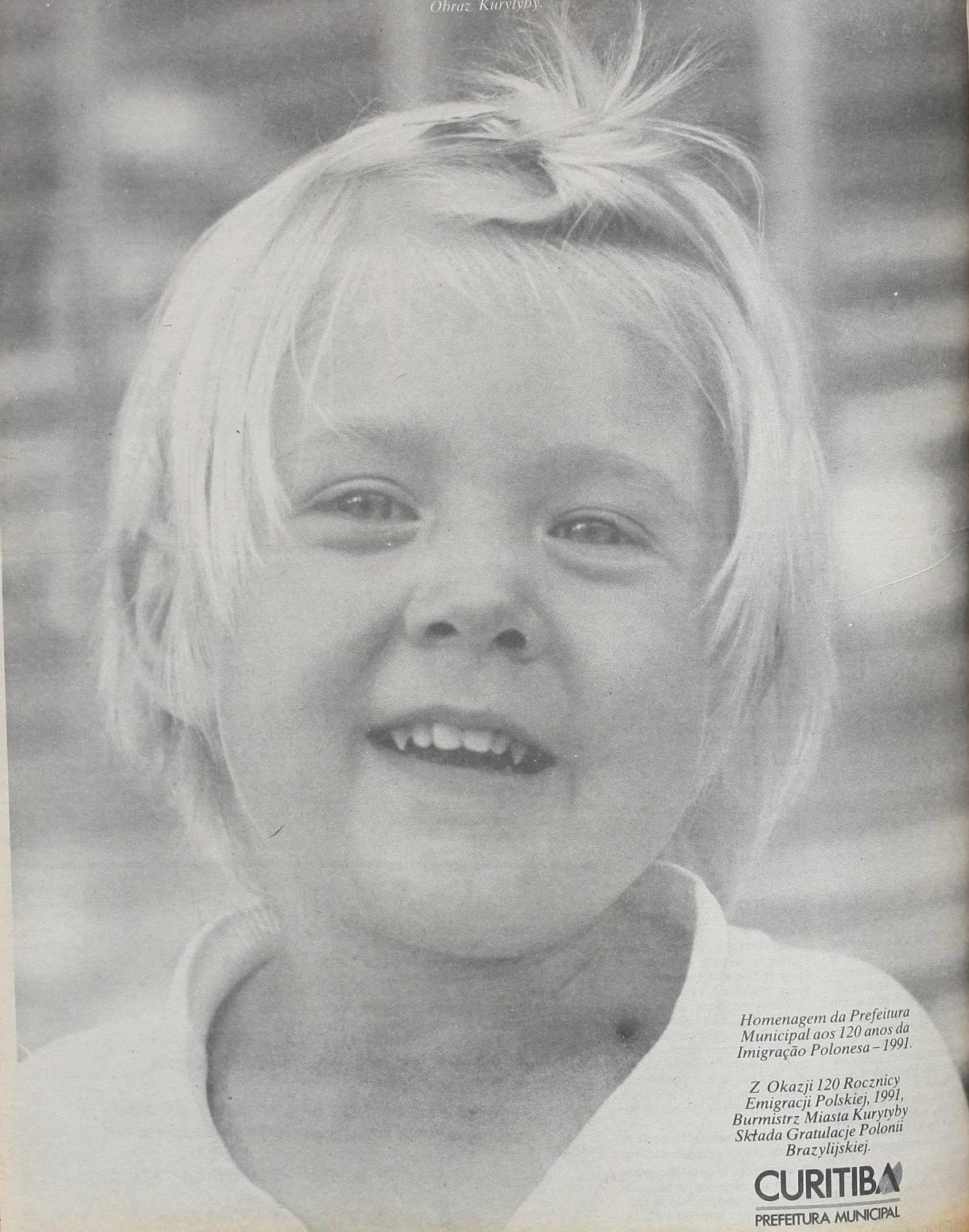
Poradź się nas, bez jakichkolwiek kosztów związanych z różnym rodzajem ubezpieczeń:

•Pożar •Życie •Kradzież •Samochód •Zdrowie...

Telefon 244-9019 i 242-57668 (fake)
UL. São Paulo, 2125, Kurytyba, Parana

O Retrato de Curitiba.

Obraz Kurytyby.

*Homenagem da Prefeitura
Municipal aos 120 anos da
Imigração Polonesa - 1991.*

*Z Okazji 120 Rocznicy
Emigracji Polskiej, 1991,
Burmistrz Miasta Kurytyby
Sktada Gratulacje Polonii
Brazylijskiej.*

CURITIBA
PREFEITURA MUNICIPAL